

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Г.О. Король, Ю.Т. Труш, О.М. Губарик,
О.В. Чернецька, Т.В. Акімова, Н.П. Потрус**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ:
ОБЛІК У ФЕРМЕРСЬКИХ
ГОСПОДАРСТВАХ**

Навчальний посібник

Рекомендовано до видання Вченою Радою Дніпропетровського
державного аграрно-економічного університету
(протокол № 8 від 25 червня 2015 р.)

Дніпропетровськ
2015

УДК 336.717

ББК 65.052.9(4Укр)2я73

Рекомендовано до видання Вченою Радою Дніпропетровського державного аграрно - економічного університету (протокол № 8 від 25 червня 2015 р.)

Рецензенти:

В.Я. Плаксієнко, д.е.н., проф., завідувач кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії;

К.Ф. Ковальчук, д.е.н., проф., декан економічного факультету Національної металургійної академії України;

Т.А. Крушельницька, д.держ. упр., професор кафедри економіки Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

Г.О. Король, Ю.Т. Труш, О.М. Губарик, О.В. Чернецька, Т.В. Акімова, Н.П. Потрус. Організація обліку на підприємствах малого бізнесу: облік у фермерських господарствах. – Дніпропетровськ: РВВ ДДАЕУ, 2015. – 247с.

Розкрито принципи та нормативну базу функціонування фермерського господарства, правові засади його створення, структуру майна, облік формування статутного (складеного) капіталу фермерського господарства, основи організації обліку, організація документування операцій та документообороту, форми бухгалтерського обліку, документальне оформлення господарських операцій, оподаткування фермерського господарства та його звітність. Задля наочності викладеного матеріалу використані аналітичні таблиці та графічний матеріал. Наведено завдання для самоконтролю у вигляді контрольних запитань та ситуаційних завдань.

Використання даної роботи дозволить поглибити і структурувати знання студента, отримані під час лекцій.

Призначений для студентів напряму підготовки 6.030509 – облік і аудит, спеціальності 7.03050901 – облік і аудит, магістрів, аспірантів, економістів - практиків, керівників та бухгалтерів підприємств.

© Дніпропетровський державний
аграрно-економічний
університет, 2015

© Г.О. Король, Ю.Т. Труш,
О.М. Губарик, О.В. Чернецька,
Т.В. Акімова, Н.П. Потрус, 2015

ПЕРЕДМОВА

В Україні сформована і функціонує ринкова модель аграрної сфери, усім недержавним господарюючим суб'єктам забезпечена економічна і правова самостійність, а їх економічні зв'язки регулює ринок. Уже усвідомлено, що фермерські господарства є однією з ефективних форм господарювання, надійним шляхом до вирішення продовольчої проблеми суспільства, яке крокує до ринкової економіки, і в цілому до забезпечення соціально-політичної стабільності нашої країни. Але сьогодні необхідно закласти основи для формування альтернативних варіантів розвитку фермерських господарств з більш високою кінцевою результативністю та конкурентоспроможністю в ринковому середовищі.

Фермерська діяльність набула широкого розповсюдження під час реорганізації відносин в сільському господарстві. На сьогодні в Україні функціонує понад 40 тисяч фермерських господарств. Вони займають понад 4,3 млн. га, що становить 10 % від загальної площі сільськогосподарських угідь України. Ці площі фермери використовують для вирощування: зернових культур – 2,5 млн. га, технічних – 1,2 млн. га, кормових – 96,4 тис. га, картоплі та овоче-баштанних культур – 26,0 тис. га [60].

Зазвичай, фермерські господарства утворюються громадянами України, членами однієї родини, у яких з дитинства гостро розвинені почуття любові до землі та селянської праці, тварин, техніки, і їх бажання працювати на землі є щирим. Це робить фермерське господарство не просто агропідприємством, а господарством, яке дбайливо відноситься до землі, використовує ефективні технології господарювання, створює робочі місця для сільського населення.

Діяльність фермерських господарств пов'язана з виробництвом, переробкою та реалізацією продукції рослинництва і тваринництва. Такі фермерські господарства також надають послуги сільськогосподарського спрямування. Діяльність, що ведеться фермерським господарством згідно

із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [11] повинна бути підтверджена первинними документами. Фермерські господарства повинні звітувати про результати своєї роботи контролюючим органам. Разом з тим фермерські господарства мають право самостійного вибору форми бухгалтерського обліку. Для здійснення такого вибору та успішного ведення обліку господарських процесів фермерського підприємства необхідно мати спеціальні знання, професійну та практичну підготовку студентів за спеціальністю «Облік і аудит», що й передбачає вивчення дисципліни «Організація обліку на підприємствах малого бізнесу». Курс даної дисципліни орієнтований на ґрунтовну теоретичну та практичну підготовку фахівців-обліковців вищої кваліфікації, які будуть мати навички і ведення, і організації бухгалтерського обліку. В той же час навчально-методична література з цієї дисципліни потребує більш детального висвітлення питань щодо організації обліку саме в фермерських господарствах.

Мета вивчення дисципліни – формування у студентів системи знань, необхідних для організації облікового процесу у фермерських господарствах, починаючи з формування фермерського господарства, облікового його апарату, організації приймання та обробки первинних бухгалтерських документів й закінчуючи складанням звітності.

Дисципліна «Організація обліку на підприємствах малого бізнесу» має своєю основою такі дисципліни, як «Бухгалтерський облік», «Фінансовий облік», знання з яких необхідні для успішного засвоєння її програми.

Навчальний посібник «Організація обліку на підприємствах малого бізнесу: облік у фермерських господарствах» допоможе студенту навчитися оформляти первинні документи за господарськими операціями, складати відповідні бухгалтерські проведення, здійснювати узагальнення інформації з використанням встановлених форм бухгалтерських реєстрів, відображати вплив господарських операцій на показники звітності

фермерського господарства, а також визначати критерії та обґрунтовувати вибір форми бухгалтерського обліку у фермерських господарствах (площа ріллі, вартість валової продукції, кількість працюючих, інтенсивність діяльності), правильно застосовувати відповідні законодавчі, правові, нормативні документи, що дасть змогу об'єктивно відображати в обліку господарські операції у фермерському господарстві.

Навчальний посібник буде корисним та забезпечить отримання знань, необхідних для поглибленого вивчення процесу прийняття рішень на підприємствах, допоможе сформувати у студентів навички самостійного використання академічних знань під час практичного застосування знань з організації обліку на підприємствах малого бізнесу, зокрема у фермерських господарствах.

ЗМІСТ

1. ПРИНЦИПИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА СТВОРЕННЯ Й ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	8
2. ФОРМУВАННЯ МАЙНА ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	19
2.1. Структура майна фермерського господарства	19
2.2. Облік формування статутного (складеного) капіталу фермерського господарства	21
3. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	31
3.1. Сутність організації обліку	31
3.2. Предмет, об'єкти та суб'єкти організації обліку	36
3.3. Форми організації обліку	40
3.4. Принципи організації обліку	42
3.5. Нормативно-правове забезпечення організації обліку в Україні	44
4. ОБЛІКОВИЙ ПРОЦЕС ЯК ПРЕДМЕТ ОРГАНІЗАЦІЇ	47
4.1. Визначення облікового процесу та основи його організації	47
4.2. Класифікація і структура облікового процесу	48
4.3. Організація облікового процесу в просторі та часі	53
5. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ ТА ДОКУМЕНТООБОРОТУ	70
5.1. Бухгалтерський документ та його види	70
5.2. Організація документообороту	78
5.3. Організація документопотоку	82
5.4. Організація зберігання, вилучення та утилізації документів	83
6. ФОРМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ	92
6.1 Проста форма обліку для фермерських господарств	92
6.2. Спрощена форма обліку для фермерських господарств	99
6.3. Проста форма обліку для малих підприємств	103
6.4. Спрощена форма обліку для малих підприємств	107
7. ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ	116

7.1. Опис майна	127
7.2. Відомість обліку основних засобів і нарахування амортизації	129
7.3. Відомість обліку розрахунків	132
7.4. Відомість обліку витрат виробництва	134
8. ОПОДАТКУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	137
8.1. Загальна система оподаткування	141
8.2. Спрощена система оподаткування	143
8.3. Податок на додану вартість	148
8.4. Спеціальний режим оподаткування ПДВ для фермерських господарств	153
8.5. Податок з доходів фізичних осіб	155
8.6. Податок на майно	159
8.7. Податковий календар	162
8.8. Відповідальність платників податків	166
9. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	169
9.1. Баланс фермерського господарства	170
9.2. Звіт про фінансові результати фермерського господарства	171
ДОДАТКИ	191
ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ПОНЯТТЯ	237
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	242

Підписано до друку 25.06.2015. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний.
Друк різнограф. Гарнітура Times New Roman.
Умов. друк. арк. 14,4. Обл.-вид. арк. 9,14.
Тираж 100 прим. Зам. № 372

Віддруковано на базі поліграфічно–видавничого
центру «Адверта»
49018, м. Дніпропетровськ - 18, а/с № 1212
тел.066-55-312-55, 798-47-22
www.isbn.com.ua
www.adverta.com.ua
www.vk.com/tipografija
www.facebook.com/adverta.publishing